

Foreign Policy o Bosni i Hercegovini

Trening-kampove NATO-a iz Afganistana premjestiti u BiH

Patrice C. McMahon, profesor političkih nauka na Univerzitetu u Nebraski i Jon Western, profesor međunarodnih odnosa na koledžu Mount Holyoke, autori su jedne od analize o stanju u Bosni i Hercegovini, što je posebno interesantno u svjetlu dolaska zamjenika pomoćnika američkog državnog sekretara u BiH Stuarda Jonesa. Najzanimljivije dijelove objavljene u Foreign Policyu objavljuje i Oslobođenje

Četrnaest godina nakon intenzivnih napora međunarodne zajednice da stabilizira i izgradi Bosnu i Hercegovinu, država se nalazi korak od kolapsa.

Prvi put nakon novembra 1995, kad je Dejtonski sporazum okončao tri i pol godine dug krvav etnički sukob, građani BiH još jednom misle o potencijalnom ratu.

Odmah po okončanju rata, država je opskrbljena posebnom pažnjom s preko 14 milijardi međunarodne pomoći, stvarajući laboratoriju za nedvojbeno najekstenzivniji i najinovativniji demokratski eksperiment u historiji. Do kraja 1996, 17 stranih vlada, 18 agencija Ujedinjenih nacija, 27 transnacionalnih i oko dvije stotine nevladinih organizacija - da se ne spominje hiljade vojnika - bilo je uključeno u napore rekonstrukcije države. Kad bi se računalo po stanovniku, izgradnja Njemačke i Japana poslije Drugog svjetskog rata izgleda skromno u odnosu na rekonstrukciju BiH (koja ima manje od četiri miliona stanovnika).

Tri problema

Dok lokalci bjesne zbog budućnosti, međunarodne organizacije već su počele povlačenje iz BiH. Najjači instrumenti međunarodnog autoriteta razblažen je od etničkih stranaka i uopće opadajućeg globalnog interesa u državi. Globalna financijska kriza, ratovi u Afganistanu i Iraku, diplomatski izazovi u Iranu i Sjevernoj Koreji, ubrzali su proglašenje misije u BiH - okončanom. I sve je spremno za odlazak.

No, tu su najmanje tri problema. Prvo, BiH možda neće ostati zadugo mirna. Bez provjera, trenutni trendovi ka podjelama gotovo sigurno vode ka eskalaci-

ji nasilja - i, ukoliko je historija 20. vijeka ikakav pokazatelj, konflikt koji bi počeo u BiH teško bi ostao u granicama države. Drugo, odlaskom iz BiH bosanski muslimani - Bošnjaci - ostali bi izolirani i ranjivi, što bi odaslalo pogrešnu poruku muslimanskom svijetu u vrijeme kada Bruxelles i Washington pokušavaju popraviti odnose narušene nakon iračkog rata i "globalnog

sa Evropske unije u BiH pratio je rast ruskog poslovnog i diplomatskog upliva na Balkan, koji je Milorad Dodik maksimalno iskoristio kako bi stabilizirao vlastitu poziciju u Republici Srpskoj i ukupno u BiH. Posebno, Dodik je iskoristio rusku invaziju na Gruziju u augustu prošle godine da izrazi diplomatsko protivljenje Sjedinjenim Državama i Evropskoj uniji u pogledu Kosova, kao

cije i interese, i vodstvo SAD-a mora promijeniti fokus napora međunarodne zajednice, počevši sa angažiranjem specijalnog izaslanika za Balkan kako bi se širile nove inicijative kako u BiH, tako u cijelom regionu.

Kakve su prednosti

Drugo, Evropska unija mora zadržati najvišu moguću diplomatsku polugu, i pored zavođljive želje za smanjenjem napora u godinama financijske krize. Mnogi građani BiH pitaju se kakve će stvarne prednosti članstvo u EU donijeti usred svjetskog ekonomskog kolapsa. Uvidjevši kako je Bruxelles olako prešao preko uvjeta za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa BiH, većina građana vjeruje kako će se isto dogoditi i sa uvjetima za članstvo u EU. Što se neće dogoditi. Bruxelles mora pokrenuti mnogo snažniju javnu diplomatsku kampanju kako bi naglasio ne samo potencijalne koristi od članstva, ali također financijske štete koje će nastati ukoliko se ne ispune standardi Evropske unije. Kako je Kurt Bassuener iz think-tank organizacije Vijeća za političku demokratizaciju primijetio, propast stvaranja državnog ministarstva za poljoprivredu, na primjer, znači da srpski farmeri iz Republike Srpske koji uzgajaju visokokvalitetno organsko voće i povrće, ne mogu prodavati svoje proizvode na tržištu EU. Dodikov politički motiviran opstrukcionizam tako košta Srbe u RS-u posla i profita. Isto tako, unutar Federacije BiH, neslaganja Bošnjaka i Hrvata o pitanjima državne imovine sprječava direktna strana ulaganja - što građane košta posla.

Javno prezentirajući građanstvu koliko ih stvarno košta op-

strukcionizam i korupcija, stvorit će kod birača snažne želje za reformom i za razvijanjem funkcionalnije države, te povećati svijest o potrebi članstva u EU. Dalje, EU mora ispostaviti konkretnije i striktnije uvjete zahtjevom za funkcionalnošću, transparentnošću i odgovornošću u institucijama BiH. A te institucije, po trenutnoj strukturi, nisu čak ni usklađene sa standardima EU.

Treće, kao što je to bilo u slučaju Dejtonskog sporazuma, bilo koje rješenje za BiH traži aktivnu podršku susjednih država. Bosanski Srbi i bosanski Hrvati, gledaju u Beograd i Zagreb u potrazi za podrškom, te Bruxelles trenutno povoljnije gledaju na srbijanske i hrvatske lidere nego na etničke elite u BiH. Ta se poluga mora iskoristiti za pritisak na zvanični Beograd i Zagreb ne samo da drže svoju etničku braću pod kontrolom nego i da aktivno učestvuju u naporima u BiH.

Iz Afganistana u BiH

Konačno, međunarodne sigurnosne snage moraju ostati na trenutnom nivou. Dalje slabljenje ostavilo bi međunarodnu zajednicu bez ikakvog kapaciteta za odgovor na krizne situacije. Povlačenje trupa bi oslabilo i diplomatske poluge. Jedno od mogućih solucija bi bilo korištenje vojnih mogućnosti Oružanih snaga BiH kao trening-kampova koje EU i NATO želi izmjestiti iz Afganistana. Zadržavanje treninga u BiH bilo bi jeftinije nego zadržavanje pune mirovne misije. To bi, u isto vrijeme, reafirmiralo angažman međunarodne zajednice u BiH, što bi omogućilo otpočinjane procesa prijema BiH u NATO, te spriječilo eventualni povratak u ratno stanje.

(Priredio: F. BORIĆ)

Prisustvo vojnika NATO-a ojačalo bi sigurnosnu situaciju u BiH

rata protiv terorizma". Konačno, ukoliko međunarodna zajednica ne može ispuniti svoja obećanja spram BiH - državi lociranoj u središtu Evrope, poluge moći koje Evropska unija i NATO posjeduju tamo, uključujući i masu novca uloženog dosad - govori da je perspektiva eventualne međunarodne pomoći u izgradnji bilo koje države u svijetu - krajnje crna.

Propali naponi u ustavnoj reformi, OHR-ov gubitak kredibiliteta i smanjenje prisustva međunarodnih snaga sigurnosti u BiH - sve to snaži nacionalističke političare i partije u državi. Kao rezultat toga, međunarodna zajednica je - od rata naovamo - u najslabijoj poziciji.

Slabljenje američkog i intere-

uzvratni udarac na optužbe za vlastiti povećani opstrukcionizam kad god dođe do pokušaja snaženja centralnih državnih institucija. Odgovor na ove trendove će zahtijevati novo fokusiranje na BiH, kako bi se riješili gorući problemi: borba sa sve snažnijim pritiskom etnonacionalnih elita, zaustavljanje slabljenja ovlasti države i borba sa sveprisutnom korupcijom.

Prvo, jači angažman SAD-a je neophodan. Jedno od osnovnih značajki bh. politike u posljednje tri godine je sistematsko i efikasno eksploatiranje od nacionalističkih partija neslaganja na relaciji OHR, Bruxelles i Washington. To se mora promijeniti. Politika Evropske unije trenutno reflektira različite motiva-

INTERVJU

Asim Sarajlić

POLITIKA

Neka Bošnjačkog sabora

ESEJ

Avgust u bosanskoj historiji